Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

30 юни 2016 година*

„Преюдициално запитване — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 47 — Право на достъп до съд — Принцип на равни процесуални възможности — Принципи на равностойност и ефективност — Производство за принудително изпълнение на съдебно решение, с което е разпоредено възстановяване на данъци или такси, събрани в нарушение на правото на Съюза — Освобождаване на публичните органи от заплащане на някои съдебни такси — Компетентност на Съда“

По дело C-205/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Judecătoria Sibiu (Първоинстанционен съд Сибиу, Румъния) с акт от 17 февруари 2015 г., постъпил в Съда на 30 април 2015 г., в рамките на производство по дело

Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov

срещу

Vasile Toma,

Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: M. Ilešič (докладчик), председател на състава, C. Toader, A. Rosas, A. Prechal и E. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н. Toma, от D. Târșia, адвокат,

— за румънското правителство, от R. H. Radu, R. Mangu и M. Bejenar, в качеството на представители,

— за испанското правителство, от M. García-Valdecasas Dorrego, в качеството на представител,

— за френското правителство, от G. de Bergues, F.-X. Bréchot и D. Colas, в качеството на представители,

* Език на производството: румънски.

— за полското правителство, от B. Majczyna, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от L. Nicolae и H. Krämer, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване е относно тълкуването на членове 20, 21 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) и член 4, параграф 3 ДЕС.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov (Главна областна дирекция на публичните финанси, Брашов), представлявана от Administrația Județeană a Finanțelor Publice Sibiu (Окръжно управление на публичните финанси, Сибиу, Румъния, наричано по-нататък „управление на публичните финанси“), от една страна, и от друга, г-н Vasile Toma и Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci (бюрото на съдебен изпълнител Horațiu-Vasile Cruduleci), във връзка с принудителното изпълнение на съдебно решение, с което е разпоредено възстановяване на такса, събрана при първоначалната регистрация на превозно средство в Румъния.

Румънското право

3 Член 16 от Constituția României (Конституцията на Румъния), озаглавен „Равноправие“, предвижда в параграф 1:

„Гражданите са равни пред закона и публичните власти, без привилегии и без дискриминация“.

4 С Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule (Извънредно правителствено постановление № 50 за въвеждане на таксата за замърсяване от моторните превозни средства) от 21 април 2008 г. (*Monitorul Oficial al României*, раздел I, № 327 от 25 април 2008 г., наричано по-нататък „ИПП № 50/2008“), влязло в сила на 1 юли 2008 г., е въведена такса за замърсяване за превозните средства от категории M1—M3 и N1—N3. Задължение за заплащане на тази такса възниква именно при първоначалната регистрация на моторно превозно средство в Румъния.

5 Член 1 от Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80 privind taxele judiciare de timbru (Извънредно правителствено постановление № 80 за съдебните такси) от 26 юни 2013 г. (*Monitorul Oficial al României*, раздел I, № 392 от 29 юни 2013 г., наричано по-нататък „ИПП № 80/2013“) гласи:

„1. За исковете, жалбите и молбите, подавани в съдилищата, както и за молбите до Министерството на правосъдието и до Прокуратурата при Върховния касационен съд се заплащат съдебни таксови марки, предвидени в настоящото извънредно постановление.

2. Съдебните таксови марки се заплащат, при условията на настоящото извънредно постановление, от всички физически и юридически лица, и съставляват заплащане за услугите, извършвани от съдилищата, както и от Министерството на правосъдието и от Прокуратурата при Върховния касационен съд.

3. В изрично предвидените от закона случаи исковете, жалбите и молбите, подавани в съдилищата, както и молбите до Министерството на правосъдието и до Прокуратурата при Върховния касационен съд са освободени от заплащане на съдебни таксови марки“.

6 Член 2 от посоченото постановление предвижда:

„Дължимите съдебни таксови марки се определят диференцирано, в зависимост от това дали предмет[ът на молбата] е оценяем или не, с изключенията, предвидени в закона“.

7 В член 30 от посоченото постановление е предвидено следното:

„1. Освобождават се от съдебни таксови марки исковете, жалбите и молбите, включително и жалбите срещу съдебни решения, подадени по законоустановения ред от Сената, Камарата на депутатите, президентството на Румъния, румънското правителство, Конституционния съд, Сметната палата, Законодателния съвет, омбудсмана, прокуратурата и министерството на публичните финанси, независимо от техния предмет, както и подадените от други публични институции, независимо от процесуалното им качество, когато техен предмет са бюджетни постъпления.

2. По смисъла на настоящото извънредно постановление в категорията бюджетни постъпления се включват: постъпленията в държавния бюджет, в бюджета на държавното социално осигуряване, в местните бюджети, в бюджетите на специалните фондове, включително в бюджета на Здравноосигурителния фонд, в бюджета на държавната хазна, постъпленията от връщането на външни заеми и от лихви и комисиони, постъпили в държавната хазна, както и бюджетите на публичните институции, финансирани напълно или частично от държавния бюджет, от местните бюджети, от бюджета на държавното социално осигуряване и от бюджетите на специалните фондове, според случая, от постъпленията в бюджета на фондовете от външни заеми, договорени или гарантирани от държавата и връщането на които, както и лихвите и другите разноски по тях, се извършва с публични средства, а също така и постъпленията в бюджета от несъбираеми външни държавни вземания“.

8 Ordonanța Guvernului nr. 92 privind Codul de procedură fiscală (Правителствено постановление № 92 за приемане на Данъчнопроцесуален кодекс) от 24 декември 2003 г. (*Monitorul Oficial al României*, раздел I, № 941 от 29 декември 2003 г., публикуван отново в *Monitorul Oficial al României*, раздел I, № 513 от 31 юли 2007 г.), в редакцията, приложима по делото в главното производство (наричан по-нататък „Данъчнопроцесуален кодекс“), гласи в член 21, озаглавен „Данъчни вземания“:

„1. Данъчните вземания са имуществени права, които съгласно закона произтичат от данъчни материалноправни отношения.

2. От посочените в параграф 1 правоотношения произтичат както съдържанието, така и размерът на данъчните вземания, които представляват определени права, състоящи се във:

a) […] правото на възстановяване на данъци, такси, вноски и други суми, които съставляват постъпления в общия консолидиран бюджет съгласно параграф 4, наричани „основни данъчни вземания“;

b) правото да се събират лихви, наказателни лихви за забава или на глоби за закъснели плащания, в зависимост от случая, при условията на закона, наричани „акцесорни данъчни вземания“.

[…]

4. Когато се установи, че плащането на сумите, съставляващи данъци, такси, вноски и други суми, които съставляват постъпления в общия консолидиран бюджет, е извършено без правно основание, платецът на тази сума има правото съответната сума да му бъде възстановена“.

9 Според член 229 от Данъчнопроцесуалния кодекс, озаглавен „Освобождаване на данъчните органи от плащане на таксите“:

„Данъчните органи се освобождават от такси, тарифи, комисиони или гаранции за подадените от тях молби, искове и жалби или всякакви други мерки, свързани с управлението на данъчните вземания, с изключение на свързаните със съобщаването на данъчния административен акт“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

10 От акта за преюдициално запитване се установява, че при регистрацията в Румъния на превозно средство, регистрирано по-рано в държава членка, г-н Vasile Toma е заплатил сумата от 4 121 RON (румънски леи) (около 900 eur), съставляваща такса за замърсяване от моторните превозни средства, по силата на ИПП № 50/2008. С решение от 16 октомври 2012 г. Tribunalul Sibiu (Окръжен съд Сибиу, Румъния) осъжда Administrația Finanțelor Publice Avrig (Управление на публичните финанси, Авриг, Румъния) и Administrația Fondului pentru Mediu (Управление на фонда за околната среда, Румъния) да възстановят на г-н Toma посочената сума, като заплатят законната лихва върху нея и съдебните разноски.

11 Това съдебно решение влиза в сила на 22 октомври 2013 г., след като Curtea de Apel Alba Iulia (Апелативен съд Алба Юлия, Румъния) отхвърля жалбата, подадена от Serviciul Fiscal Orășenesc Avrig (Данъчна служба на град Авриг, Румъния), която заменя Управлението на публичните финанси на Авриг.

12 В отговор на подадената от г-н Toma молба за принудително изпълнение срещу данъчната служба на град Авриг и Управлението на фонда за околната среда, на 24 март 2014 г. Judecătoria Sibiu (Първоинстанционен съд Сибиу, Румъния) издава разпореждане за принудително изпълнение на задължението, посочено в решението на Tribunalul Sibiu (Окръжен съд Сибиу) от 16 октомври 2012 г., като при изпълнението следва да се събере законната лихва, считано от 22 март 2012 г. до реалното възстановяване на дължимата на г-н Toma сума.

13 С определение от 10 април 2014 г. бюрото на съдебен изпълнител Horațiu-Vasile Cruduleci определя разноските за принудителното изпълнение в размер на 765 RON (около 170 eur).

14 Управлението на публичните финанси оспорва това принудително изпълнение, като иска отмяна на вече приетите във връзка с изпълнението актове и спиране на производството за принудително изпълнение, без да трябва да заплати съдебни таксови марки във връзка с това оспорване, нито да внесе гаранция във връзка с молбата му за спиране на посоченото изпълнително производство.

15 Пред запитващата юрисдикция Управлението на публичните финанси посочва, че по силата на действащото национално законодателство г-н Toma е следвало предварително да подаде до данъчната администрация длъжник молба за възстановяване на недължимо платената такса, като тази молба трябвало да бъде разгледана в срок от 45 дни. Ако това възстановяване не бъдело осъществено поради липса на достатъчно средства, компетентната администрация имала допълнителен срок от шест месеца, в който да направи необходимото, за да изпълни задължението си за плащане. Само ако случаят не бъдел приключен в посочения срок, г-н Toma имал право да се обърне към компетентните във връзка с изпълнението юрисдикции.

16 Тъй като има опасност въпросното възстановяване да бъде осъществено в производство, което според Управлението на публичните финанси също е незаконосъобразно поради наличието на специални разпоредби, предвиждащи производство за възстановяване на недължимо събраните такси чрез плащане на части в продължение на пет години, като всяко принудително изпълнение трябва да бъде спряно през този период, посоченото управление иска спиране на образуваното изпълнително производство.

17 Г-н Toma смята, че възражението срещу разпореденото принудително изпълнение трябва да се отхвърли и че във всеки случай Управлението на публичните финанси трябва да плати съдебните таксови марки във връзка с възражението си срещу това принудително изпълнение и да внесе гаранцията във връзка с молбата за спиране на производството за принудително изпълнение. Тъй като разглежданата правна уредба водела до дискриминация между частноправните субекти, които са длъжни да заплатят тези съдебни такси, и публичноправните субекти, които, както посочената администрация, са освободени от тях, тя не била съвместима с правото на Съюза.

18 Запитващата юрисдикция, която смята, че действително има неравноправно третиране на частноправните субекти и публичноправните субекти във връзка със заплащането на някои съдебни такси в производствата за принудително изпълнение по отношение на публичните приходи, си поставя въпроси относно съвместимостта с правото на Съюза на това различно третиране, което прави достъпа до правосъдие за втората категория субекти на правото по-лесен от този за първата.

19 При тези обстоятелства Judecătoria Sibiu (Първоинстанционен съд Сибиу) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Могат ли член 4, параграф 3 ДЕС и членове 20, 21 и 47 от Хартата да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба като съдържащата се в член 16 от Конституцията на Румъния и в член 30 от [ИПП № 80/2013], която гарантира равенството пред закона единствено между физическите лица, но не и между тях и юридическите лица, публичноправни субекти, и която освобождава a priori юридическите лица, публичноправни субекти, от плащане на таксови марки и от внасяне на гаранция при достъпа им до правосъдие, като същевременно поставя като условие за достъпа до правосъдие на физическите лица плащането на таксови марки и на гаранции?“.

По преюдициалния въпрос

Относно компетентността на Съда

20 Румънското, испанското, френското и полското правителство посочват, че Съдът не е компетентен да отговори на поставения въпрос, тъй като правното положение в основата на спора в главното производство не попада в приложното поле на правото на Съюза. Испанското правителство припомня освен това, че запитващата юрисдикция трябва да посочи връзката между разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване се иска, и положението, разглеждано в главното производство.

21 Във връзка с това следва да се отбележи, че поставеният въпрос е относно член 4, параграф 3 ДЕС, прогласяващ принципа на лоялно сътрудничество, според който държавите членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Европейския

съюз (решение от 12 април 2011 г., DHL Express France, C-235/09, EU:C:2011:238, т. 58 и становище 2/13 от 18 декември 2014 г., EU:C:2014:2454, т. 173), а също и относно няколко разпоредби от Хартата.

22 Що се отнася до разпоредбите от Хартата, следва да се припомни, че при преюдициално запитване по член 267 ДФЕС Съдът може само да тълкува правото на Съюза в пределите на предоставената му компетентност (решение от 27 март 2014 г., Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, т. 27 и цитираната съдебна практика).

23 Приложното поле на Хартата спрямо действията на държавите членки е определено в член 51, параграф 1 от същата, съгласно който разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза, като тази разпоредба потвърждава постоянната практика на Съда, според която основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уредени от правото на Съюза, но не и извън тези случаи (решения от 27 март 2014 г., Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, т. 28 и 29 и от 6 октомври 2015 г., Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, т. 25 и 26).

24 Затова, когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът не е компетентен да го разгледа и евентуално посочените разпоредби от Хартата сами по себе си не биха могли да обосноват тази компетентност (вж. решения от 26 февруари 2013 г., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 22, от 27 март 2014 г., Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, т. 30 и цитираната съдебна практика и от 6 октомври 2015 г., Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, т. 27).

25 Поради това следва да се провери дали правното положение, което е довело до спора в главното производство, попада в приложното поле на правото на Съюза.

26 В това отношение от представената от запитващата юрисдикция информация се установява, че предмет на главното производство е принудителното изпълнение на съдебно решение за възстановяване на такса за замърсяване от моторни превозни средства, недължимо събрана от публичните органи при първата регистрация в Румъния на принадлежащо на г-н Toma превозно средство, регистрирано преди това в друга държава членка.

27 В този контекст следва да се припомни, че в решения от 7 април 2011 г., Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219), и от 7 юли 2011 г., Nisipeanu (C-263/10, непубликувано, EU:C:2011:466) Съдът приема, че такса като таксата за замърсяване от моторни превозни средства, изискуема по силата на ИИП № 50/2008, е несъвместима с член 110 ДФЕС под каквато и да е форма.

28 Така, тъй като предметът на делото в главното производство е свързан с възстановяването на такса, събрана в нарушение на член 110 ДФЕС, а въз основа на принципа на лоялно сътрудничество държавите членки са длъжни да възстановят тази такса ведно с лихвата, като същевременно осигуряват ефективната защита на правото на правните субекти да им бъде възстановена тази такса (вж. по аналогия решения от 27 юни 2013 г., Агроконсултинг-04, C-93/12, EU:C:2013:432, т. 35 и 36 и от 12 декември 2013 г., Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation, C-362/12, EU:C:2013:834, т. 31), следва да се приеме, че в правното положение, предмет на главното производство, представлява прилагане на правото на Съюза и попада в неговото приложно поле.

29 При тези обстоятелства следва да се приеме, че Съдът е компетентен да отговори на поставения въпрос.

По съществото на спора

30 В самото начало следва да се припомни, че във въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда, той трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени (решение от 17 декември 2015 г., Viamar, C-402/14, EU:C:2015:830, т. 29 и цитираната съдебна практика).

31 Във връзка с това следва да се отбележи, че в рамките на производство за принудително изпълнение на съдебно решение за възстановяване на такса, събрана в нарушение на правото на Съюза, запитващата юрисдикция има съмнения във връзка със съвместимостта с това право на разпоредби като член 30 от ИИП № 80/2013 и член 229 от Данъчнопроцесуалния кодекс, които според тази юрисдикция са конкретна проява на закрепения в член 16 от Конституцията на Румъния принцип на равенство и които предвиждат освобождаване на подадените от публичните органи молби от заплащане на съдебни таксови марки и от внасяне на гаранция, докато подадените от физически лица молби по принцип не са освободени от тези такси или гаранции.

32 Във връзка с това следва на първо място да се припомни, че правото на възстановяване на данъци и такси, събрани от държава членка в нарушение на правните норми на Съюза, е следствие от и допълнение към правата, които правните субекти черпят от разпоредбите на правото на Съюза, забраняващи подобни данъци и такси, съгласно тълкуването на тези разпоредби от Съда. Следователно държавите членки по принцип са длъжни да възстановят с лихвите събраните в нарушение на правото на Съюза данъци и такси (вж. в този смисъл решения от 14 април 2015 г., Manea, C-76/14, EU:C:2015:216, т. 45 и от 6 октомври 2015 г., Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 24 и 25).

33 При липсата на правна уредба на Съюза във връзка с възстановяването на недължимо събрани национални данъци, по силата на принципа на процесуалната автономия всяка държава членка следва да посочи компетентните юрисдикции и да определи процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които данъчнозадължените лица черпят от правото на Съюза (вж. по-конкретно решение от 6 октомври 2015 г., Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 26 и цитираната съдебна практика).

34 Процесуалните правила относно съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, обаче не трябва да бъдат по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни вътрешноправни съдебни производства (принцип на равностойност), и не трябва да правят практически невъзможно или изключително трудно упражняването на правата, предоставени от правовия ред на Съюза (принцип на ефективност) (вж. по-конкретно решение от 6 октомври 2015 г., Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 27 и цитираната съдебна практика).

35 На второ място, що се отнася до членове 20, 21 и 47 от Хартата, на които се позовава запитващата юрисдикция във въпроса си, следва да се отбележи, че тези разпоредби закрепят съответно принципите на равенство пред закона, на недискриминация и на ефективни правни средства за защита.

36 Впрочем Съдът вече е уточнил, че член 47 от Хартата включва като елемент на принципа на ефективни правни средства за защита принципа на равни процесуални възможности или на равнопоставеност в процеса (вж. в този смисъл решение от 17 юли 2014 г., Sánchez Morcillo и Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 48). След като последният посочен принцип е конкретен израз на общия принцип на равенство пред закона, съдържащ се в член 20 от Хартата, следва изложените в точка 31 от настоящото решение въпроси на запитващата юрисдикция да се разгледат именно в светлината на споменатия член 47.

37 Когато обаче става въпрос за член 21 от Хартата, следва да се отбележи, че тази юрисдикция не излага нито причините, поради които си задава въпроси във връзка с тълкуването на тази разпоредба по различен начин от тълкуването на член 20 от Хартата, нито връзката, която тя прави между този член 21 и приложимата по делото в главното производство национална правна уредба, и по този начин не позволява да се разберат причините, поради които изразява съмнения във връзка със съвместимостта на правна уредба като разглежданата в главното производство с посочения член 21.

38 С оглед на тези предварителни съображения поставеният въпрос следва да се разбира в смисъл, че запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 47 от Хартата, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба като разглежданата в главното производство, която освобождава юридическите лица, публичноправни субекти, от заплащането на съдебни таксови марки, когато подават възражение срещу принудителното изпълнение на съдебно решение за възстановяване на данъци и такси, събрани в нарушение на правото на Съюза, и ги освобождава от задължението за внасяне на гаранцията, предвидена при подаването на молбата за спиране на такова производство за принудително изпълнение, при положение че за подадените в хода на тези производства молби от физически лица и юридически лица, частноправни субекти, по принцип се събират съдебни такси.

39 Тъй като преюдициалният въпрос се вписва именно в контекста на ефективни правни средства за защита, доколкото се отнася до национална правна уредба, в която се предвижда освобождаване от някои съдебни такси в полза на някои категории лица, следва да се провери, на първо място, съвместимостта на правна уредба като разглежданата в главното производство с член 47 от Хартата, който утвърждава тези средства за защита (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2010 г., DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, т. 29).

40 В това отношение от обясненията, свързани с член 47 от Хартата, които в съответствие с член 6, параграф 1, трета алинея ДЕС и член 52, параграф 7 от Хартата трябва да се вземат предвид за неговото тълкуване, се установява, че първа и втора алинея от този член 47 съответстват на член 6, параграф 1 и на член 13 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“).

41 В член 52, параграф 3 от Хартата се уточнява, че доколкото тя съдържа права, съответстващи на правата, гарантирани от ЕКПЧ, техният смисъл и обхват са същите като дадените им в посочената конвенция. Според обясненията във връзка с тази разпоредба смисълът и обхватът на гарантираните права се определя не само от текста на ЕКПЧ, но по-конкретно и от практиката на Европейския съд по правата на човека, с оглед на която при това положение следва да се тълкува член 47 от Хартата (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2010 г., DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, т. 35 и 37 и цитираната съдебна практика).

42 Колкото до съдържанието на член 47, Съдът вече е постановил, че принципът на ефективни правни средства за защита, закрепен в тази разпоредба, включва различни аспекти, като по-конкретно принципа на равни процесуални възможности и правото на достъп до съд (вж. в този смисъл решение от 6 ноември 2012 г., Otis и др., C-199/11, EU:C:2012:684, т. 48).

43 Що се отнася до правото на достъп до съд, Европейският съд по правата на човека вече се е произнесъл, че това право по смисъла на член 6 ЕКПЧ би било илюзорно, ако правният ред на договаряща държава позволява окончателно и задължително съдебно решение да не произведе ефект във вреда на една от страните, и поради това изпълнението на решението трябва да се счита за неразделна част от „процеса“ по смисъла на посочения член 6 (ЕСПЧ, 7 май 2002 г., Бурдов с/у Русия, CE:ECHR:2002:0507JUD005949800, § 34 и ЕСПЧ, 6 септември 2005 г., Săcăleanu с/у Румъния, CE:ECHR:2005:0906JUD007397001, § 55).

44 Като се вземе предвид това, от практиката на Съда и от тази на Европейския съд по правата на човека следва, че правото на достъп до съд не е абсолютно право и затова то може да има пропорционални ограничения, които преследват легитимна цел и не засягат самата същност на това право, включително тези, свързани със заплащането на съдебните такси (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2010 г., DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, т. 45, 52 и 60 и от 6 октомври 2015 г., Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, т. 72 и 79 и ЕСПЧ, 8 юни 2006 г., B. M. с/у България, CE:ECHR:2006:0608JUD004572399, § 41 и 42 и цитираната съдебна практика).

45 В случая следва да се отбележи, че запитващата юрисдикция не посочва никакви данни, въз основа на които да може да се приеме, че в главното производство достъпът на г-н Toma до съд е бил ограничен непропорционално поради задължението да заплати прекалено големи съдебни такси за производството, в което в полза на заинтересованото лице е постановено съдебно решение, с което му се признава правото да му бъде възстановена такса, събрана в нарушение на правото на Съюза, или за производството за принудително изпълнение на това решение, или поради това че неоснователно му е била отказана правна помощ.

46 При това положение следва да се провери дали правна уредба като разглежданата в главното производство, която според запитващата юрисдикция нарушава равновесието между юридическите лица, публичноправни субекти, и физическите лица и юридическите лица, частноправни субекти, в производство като главното производство, без при това да затруднява несъразмерно достъпа до съд на втората категория лица, отговаря на произтичащите от член 47 от Хартата изисквания.

47 Във връзка с това следва да се припомни, че принципът на равни процесуални възможности произтича от самото понятие за справедлив процес, който предполага задължение за осигуряване на разумна възможност за всяка от страните да представи своята позиция при условия, които не я поставят в явно неблагоприятно положение спрямо противната страна, а причинената от липсата на равновесие вреда следва по принцип да бъде доказана от този, който я е претърпял (вж. в този смисъл решения от 6 ноември 2012 г., Otis и др., C-199/11, EU:C:2012:684, т. 71 и 72 и от 17 юли 2014 г., Sánchez Morcillo и Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 49).

48 Вярно е, че правна уредба, която освобождава юридическите лица, публичноправни субекти, от заплащане на някои съдебни такси, докато физическите лица не се ползват a priori от такова освобождаване, води до различно третиране на тези лица при процесуалното придвижване на подадените от тях молби в производство като главното. С оглед на това, в съответствие с припомнената в точка 47 от настоящото решение съдебна практика, следва също да се провери дали такава правна уредба поставя лице като г-н Toma в по-неизгодно положение от неговия противник с оглед на съдебната защита на правата, на които това лице има основание да се позове по силата на правото на Съюза, и дали по този начин тя се отразява неблагоприятно на справедливостта на такова производство.

49 В този контекст на първо място следва да се отбележи, че съдебните такси по принцип допринасят за доброто функциониране на съдебната система, доколкото тези такси са източник на финансиране на правораздавателната дейност на държавите членки (решение от 6 октомври 2015 г., Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, т. 73). Както се установява от член 1, параграф 2 от ИПП № 80/2013 и както потвърждава румънското правителство в писменото си становище, това е целта, която се преследва със задължението за плащане на съдебни таксови марки, предмет на въведеното с член 30 от това постановление освобождаване, тъй като тези съдебни таксови марки допринасят за финансирането на услугите, които юрисдикциите предоставят.

50 С оглед на тази цел се налага изводът, който правят румънското, испанското, френското и полското правителство и Европейската комисия, че освобождаването от заплащане на съдебни таксови марки, от което се ползват юридическите лица, публичноправни субекти, в производства като главното производство, само по себе си не осигурява процесуално предимство на тези юридически лица, доколкото, както обяснява румънското правителство, заплащането на тази марка от такива лица е за сметка на консолидирания национален бюджет, от който се финансират и услугите, които юрисдикциите предоставят.

51 На второ място, що се отнася до освобождаването от внасянето на гаранция, изискуема при подаването на молба за спиране на производството за принудително изпълнение върху данъчни задължения, като предвиденото в член 229 от Данъчнопроцесуалния кодекс, според румънското правителство тази гаранция е гаранция за кредитора, образувал производството за принудително изпълнение, тъй като то може да бъде прекъснато с молба за спиране, подадена от длъжник, който впоследствие може да се окаже, че не е в състояние да изплати дълга си поради неплатежоспособност или обявяването му във фалит.

52 Както обаче се установява в точка 32 от настоящото решение, по силата на правото на Съюза държавите членки са длъжни да възстановят с лихвите събраните в нарушение на правото на Съюза данъци и такси. Затова не би могло да се приеме, че държава членка, в качеството си на длъжник по дело като разглежданото в главното производство, може да се позове на недостиг на средства, за да обоснове невъзможност да изпълни съдебно решение, с което на субект на правото е признато правото да му бъдат възстановени с лихвите събраните в нарушение на правото на Съюза данъци и такси.

53 Тъй като рискът, който трябва да се избегне с гаранцията, не би могъл да стане реалност в производство като главното, освобождаването по член 229 от Данъчнопроцесуалния кодекс следователно не би могло да влоши положението на лице като г-н Toma по отношение на неговия противник.

54 Поради това следва да се приеме, че правна уредба като разглежданата в главното производство, която освобождава a priori само юридическите лица, публичноправни субекти, от заплащането на някои съдебни такси в производствата за принудително изпълнение на съдебни решения за възстановяване на събраните в нарушение на правото на Съюза данъци и такси, като същевременно по принцип задължава физическите лица и юридическите лица, частноправни субекти, които подават молби в такива производства, да заплащат тези такси, не поставя втората категория лица в явно по-неизгодно положение от техните противници и по този начин не се отразява на справедливостта на това производство.

55 Това тълкуване на член 47 от Хартата се потвърждава от практиката на Европейския съд по правата на човека във връзка с член 6, параграф 1 от ЕКПЧ. Наистина, трябва да се прави разлика между правна уредба като разглежданата в главното производство и тази, за която този съд приема, че не е съвместима с изискванията по посочения член 6, параграф 1 от ЕКПЧ по делото, приключило с решение на ЕСПЧ от 6 април 2006 г., Stankiewicz с/у Полша (CE:ECHR:2006:0406JUD004691799).

56 Правната уредба, предмет на посоченото дело, не само освобождавала прокуратурата от съдебни такси, положение, което според Европейския съд по правата на човека било обосновано от опазването на обществения ред, но водела и до задължение за спечелилата делото страна, частноправен субект, да понесе всички съдебни разноски, като по този начин я поставяла в неоснователно по-неблагоприятно положение спрямо нейния противник (ЕСПЧ от 6 април 2006 г., Stankiewicz с/у Полша, CE:ECHR:2006:0406JUD004691799, § 68 и 69). Правна уредба като разглежданата в главното производство по настоящото дело обаче не води до такъв резултат.

57 На второ място, когато става въпрос за спазването на принципите на равностойност и на ефективност, следва да се обърне внимание на факта, че в преписката, с която разполага Съдът, няма никакви данни, които да позволяват да се приеме, че разглежданата в главното производство правна уредба се прилага по различен начин по делата за нарушения на правото на Съюза, и същите дела за нарушения на националното право, и по този начин нарушава принципа на равностойност (във връзка със съдържанието на този принцип вж. решения от 12 февруари 2015 г., Surgicare, C-662/13, EU:C:2015:89, т. 30 и цитираната съдебна практика и от 6 октомври 2015 г., Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, т. 32).

58 Същото може да се каже и за принципа на ефективност, тъй като национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която в производства за принудително изпълнение във връзка с публични вземания не освобождава субектите на правото, черпещи правата си от правния ред на Съюза, от разходи като тези, предмет на главното производство, не изглежда сама по себе си да прави упражняването на тези права по принцип невъзможно или изключително трудно.

59 От всички изложени дотук съображения следва, че член 47 от Хартата и принципите на равностойност и на ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат правна уредба като разглежданата по делото в главното производство, по силата на която юридическите лица, публичноправни субекти, са освободени от заплащане на съдебни таксови марки, когато подават възражение срещу производство за принудително изпълнение на съдебно решение за възстановяване на събрани в нарушение на правото на Съюза данъци и такси, и са освободени от задължението за внасяне на гаранция при подаването на молба за спиране на такова производство за принудително изпълнение, докато за подадените в такива производства молби от физически лица и юридически лица, частноправни субекти, по принцип се събират съдебни такси.

По съдебните разноски

60 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, както и принципите на равностойност и на ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат правна уредба като разглежданата по делото в главното производство, по силата на която юридическите лица, публичноправни субекти, са освободени от заплащане на съдебни таксови марки, когато подават възражение срещу производство за принудително изпълнение на съдебно решение за възстановяване на събрани в нарушение на правото на Съюза данъци и такси, и са освободени от задължението за внасяне на гаранция при подаването на молба за спиране на такова производство за принудително изпълнение, докато за подадените в такива производства молби от физически лица и юридически лица, частноправни субекти, по принцип се събират съдебни такси.

Подписи